

REVITALIZACIJA DVORCA PORODICE ŠPICER U BEOČINU**REVITALIZATION OF SPICER FAMILY CASTLE IN BEOCIN**

Aleksandar Grujić, *Fakultet tehničkih nauka, Novi Sad*

Oblast – ARHITEKTURA - DIZAJN ENTERIJERA

Kratak sadržaj – Tema ovog rada jeste istraživanje i predlog revitalizacije dvorca porodice Špicer u Beočinu. Analizirano je postojeće stanje objekta, njegove stilske karakteristike i istorijsko - društveni kontekst. Kroz studije slučaja obuhvaćeni su domaći i strani primeri revitalizacije kao i način funkcionisanja obrazovne namene. Grafički deo rada sadrži predlog funkcionalnog rešenja uz prostorne prikaze reprezentativnih delova enterijera.

Ključne reči: Špicer, revitalizacija, Dvorac, Beočin.

Abstract – The topic of this paper is the research and proposal of revitalization of the castle Spitzer in Beočin. The existing condition of the building, its stylistic characteristics and the historical - social context were analyzed. Case studies cover domestic and foreign examples of revitalization as well as the way of functioning of educational purposes. The graphic part of the paper contains the proposal of a functional solution with 3D visualizations of representative parts of the interior.

Key words: Špicer, revitalization, castle, Beočin.

1. UVOD

Posmatrajući arhitekturu kroz različite vremenske epohe, graditeljsko nasleđe predstavlja prošlost i zbog toga je od velikog značaja kako se ophodimo prema njemu. Ako zanemarimo očuvanje graditeljskog nasleđa, gubimo ne samo arhitektonski identitet nego i nacionalni.

Nažalost u našoj sredini možemo naći više primera objekata i spomenika kulture koji su prepušteni vremenu. Na taj način svesno uništavamo našu istoriju, kulturu, identitet i zbog toga je potrebno preduzeti sve potrebne korake kako do toga ne bi došlo.

1.1. Predmet istraživanja

Predmet istraživanja ovog rada predstavlja istraživanje dvorca porodice Špicer u Beočinu, kao i mogućnosti njegove revitalizacije na osnovu istraženog dela kako samog dvorca i njegovog potencijala tako i drugih relevantnih primera.

Pored toga što je dvorac predstavnik karakterističnih arhitektonskih stilova i vremena u kom je sagrađen i u kojim je živela porodica Špicer, on predstavlja važan objekat zbog svoje namene kroz godine od kojih je period školskih dana ostao najzapanjeniji za stanovnike Beočina.

NAPOMENA:

Ovaj rad proistekao je iz master rada čiji mentor je bila dr Mirjana Sladić, docent.

1.2. Ciljevi istraživanja

Cilj istraživanja jeste predlog revitalizacije objekta kao samoodržive celine koja bi nastavila obrazovnu funkciju koju je imao tokom godina, a ujedno i mali muzej dvorca kao važan hronološki podsetnik.

1.3. Metode istraživanja

Kroz istorijat dvorca možemo utvrditi sve namene koje je imao tokom godina jer upravo to može biti odgovor na pitanje kako revitalizovati objekat, odnosno koju namenu mu dati, kako bi se on sačuvao i nastavio da živi. Upravo samom analizom smo došli do zaključka u kom smeru će se kretati istraživanje, odnosno koja namena će biti zastupljena.

Takođe potrebno je izvršiti analizu postojećeg stanja kao i napraviti plan sanacije oštećenja a zatim i arhitektonske implementacije nove namene. Primenom ovih metoda uz odgovarajuće studije slučaja imamo odgovor na pitanje ovog istraživanja.

2. TEMA I SADRŽAJ RADA

Strukturno, rad je podeljen na istraživački i tehnički deo. Istraživački deo obuhvata:

- Istorijsko - društveni kontekst koji bliže razjašnjava okolnosti u kojima je nastao dvorac i osvrće se na njegov arhitektonski stil
- Analiza postojećeg stanja objekta obuhvata analizu lokacije na kojoj se dvorac nalazi, prostornu organizaciju prizemlja i sprata kao i analizu stilskih karakteristika objekta i elemenata
- Studije slučaja kojom su analizirani objekti od značaja za razumevanje pristupa projektovanju i revitalizaciji dvorca
- Početni stavovi i ciljevi revitalizacije
- Arhitektonska analiza idejnog rešenja koja obuhvata objašnjenje koncepta oblikovanja novoprojektovanog prostora i funkcionalno rešenje, materijalizaciju u enterijeru, tehnički opis odabranih delova enterijera i instalacije

Tehnički deo rada sadrži grafičke crteže postojećeg stanja objekta, grafičke crteže novoprojektovanog idejnog rešenja i odabranih delova enterijera, kao i 3D vizuelizacije.

2.1. Istorijsko - društveni kontekst

Dvorac je sagrađen 1898. godine [1] i pripadao je porodici Špicer, nemačkog porekla, koja je ujedno imala i znatan deo vlasništva fabrike cementa u Beočinu. Ovaj dvorac zbog toga što je sagrađen na samom prelazu iz XIX u XX vek, predstavlja jedinstven spoj starijih stilova i modernih umetničkih strujanja pa objektom dominira

duh izrazite eklektike, dok je korišćen sav raspoloživi instrumentarij prethodnih stilova: romano-gotski lukovi terasa i prozora, trifore i okulusi, renesansna arkada ograde terase i barokna linija kupole. Ornamentalna dekoracija fasada predstavlja neobičan i redak sklop dekorativnih detalja urađenih u malterskoj plastici, keramici, štuko programu i kovanom gvožđu.

2.2. Analiza postojećeg stanja objekta

U arhitektonskom kulturnom nasleđu ovaj objekat predstavlja jedinstven primer arhitekture posebne namene sa veoma vrednim dekorativnim programom ostvarenim u duhu secesije, kako u enterijeru tako i u eksterijeru.

Orijentacija dvorskog poseda je sever – jug. Glavni ulaz u objekat je okrenut ka severu i ispred njega se prostire veći deo parkovske površine, dok se u pravcu juga nalazi manji deo parka. Na posed se ulazi iz Fruškogorske ulice, gde se nalaze i ostaci kapije.

Dvorac predstavlja spratni objekat sa asimetričnom fasadom, gde je glavni ulaz sa portikom uvučen i naglašen nadstrešnicom.

Kao i kod većine objekata ove tipologije, sadržaj je podeljen komunikacijskim koridorom (na slici 1 i 2 obeležen crvenom bojom) na dve zone: rezidencijalni deo gde su boravili vlasnici i gosti (na slici 1 i 2 obeležen ljubičastom bojom) i opslužujući deo gde je bila smeštena posluga (na slici 1 obeležen plavom bojom).

Slika 1. Osnova prizemlja sa prostornom organizacijom

U središnjem delu osnove objekta nalazi se prostrani ulazni hol sa galerijom (na slici 1 i 2 išrafiran). Iz njega se pristupa komunikacijskom koridoru, koji deli osnovu na dva dela. Jedan je okrenut severu i u njemu se pored vertikalnih komunikacija nalaze jos prostorije najverovatnije za posluđu.

Levo od ulaznog hola nalazi se zimska bašta, koji zajedno sa njim predstavlja najreprezentativniji deo dvorca, sa izuzetno raskošnom ornamentikom. Galerija ima dvostruku spratnu visinu, sa balkonom u spratnom delu, koji je ograđen dekorativnom ogradom.

Na spratu se u središnjem delu takođe nalazi komunikacijski koridor, koji deli osnovu na deo okrenut ka severu i onaj orijentisan na jug. On se prostire celom dužinom osnove i završava se na balkonu galerijskog prostora, sa pogledom na ulazni hol, u prizemlju, ispod njega. Spratni deo imao je funkciju odmora porodice vlasnika.

Slika 2 - Osnova sprata sa prostornom organizacijom

2.3. Studija slučaja

Kroz studiju slučaja analiziran je niz objekata, i to pre svega uspešne prakse, implementacije nove namene u cilju revitalizacije postojećeg objekta, vrednog spomenika kulture. Primeri revitalizacije dvorca porodice Dunderski u Kulpinu i dvorca Danijel u Konaku pokazuju uspešan način na koji je moguće sprovesti zaštitu spomenika kulture od propadanja, kontinuitetom upotrebe, neoduzimajući mu upotrebnu vrednost.

Analizirajući drugi tip primera, odnosno samu namenu umetničke škole i njenih celina, stičemo uvid kako da pristupimo ovom delu projekta. Izabrani primeri utiču na postavku funkcionalne šeme u već postojećem gabaritu Dvorca Špicer a kao pozitivni primeri prakse za izabranu namenu u okviru ovog projekta.

2.4. Početni stavovi i ciljevi revitalizacije

Cilj i početna ideja revitalizacije jeste upravo vraćanja starog sjaja pre svega odabirom odgovarajućih mera tehničke zaštite koje propisuje nadležni zavod za zaštitu spomenika kulture imajući u vidu očuvanje originalnih delova objekta, restauraciju, rekonstrukciju i adaptaciju objekta sa konačnim ciljem revitalizacije. Postavljenim ciljem očuvanja uz promenu namene ovaj objekat bi u savremenom kontekstu mogao da oslikava duh prošlog vremena ali i da novom funkcijom zaživi u pravcu samoodrživosti.

Kako bi se u što većoj meri sačuvala autentičnost dvorca, postojeća funkcionalna šema se u najmanjoj mogućoj meri menja i prilagođava potrebama nove namene. Arhitekturnost i stilske karakteristike reprezentativnih unutrašnjih prostora ostaju nepromenjene kao svedoci vremena u kome je nastao. Postojeća ornamentika se zadržava, ali kako se ne bi previše isticala u enterijeru i kako bi bila savršeni sklop sa novim dizajnom i namenom dobija novu neutralnu než boju.

2.5. Arhitektonska analiza idejnog rešenja

2.5.1. Koncept oblikovanja prostora i funkcionalno rešenje

Prostor je zamišljen kao škola umetnosti, odnosno škola slikarstva i vajarstva sa galerijom i salom za predavanje. Takođe pored obrazovnog dela, ulazni hol koji je najreprezentativniji deo objekta i sadrži sve primere stilova koji se prepliću kroz objekat, predstavljaće jednu vrstu muzeja, odnosno podsetnika na istoriju dvorca.

Legenda:
 01 - Muzej sa portimicom / suvernimicom
 02 - Kafeterija sa ostavom
 03 - Administracija
 04 - Sala za predavanje
 05 - Galerija
 06 - Prostor za odlaganje ličnih stvari studenata
 07 - WC
 ▲ Glavni ulaz
 ▲ Ulaz za studente

Slika 3 - Funkcionalna organizacija prizemlja

Objekat sadrži dva ulaza, glavni, koji je namenjen posetiocima i sporedni za studente.

Na taj način je izvršena podela komunikacija, odnosno prilikom pristupa u objekat glavnim ulazom, pristupa se muzeju. Povezan je sa kafeterijom, salom za predavanje/galerijom, kao i vertikalnom komunikacijom sa upravom objekta. Sporedni ulaz je namenjen studentima gde pri ulazu imaju prostor sa ormarićima za odlaganje stvari.

Legenda:
 08 - Učionica za digitalna predavanja
 09 - Kombinovana učionica
 10 - Zbornica
 11 - WC
 12 - Upravnik

Slika 4 – Funkcionalna organizacija sprata

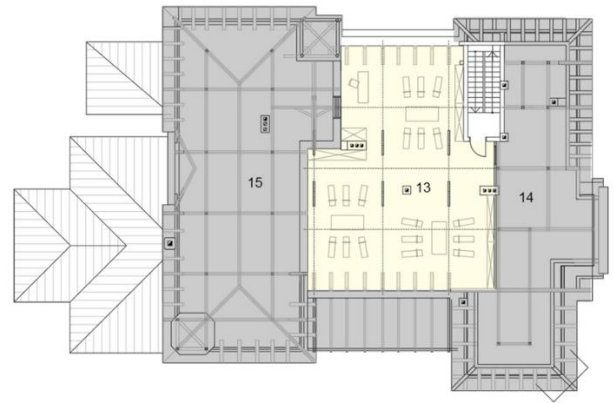
Na spratu pored upravnikove kancelarije, postoji i zbornica sa predprostorom za odlaganje stvari.

Nastava je zamišljena u dve učionice.

Jedna je kombinovana i moguće je organizovati vajarke i slikarske vežbe.

Druga je zamišljena kao učionica za predavanja i digitalnu umetnost.

Na poslednjoj etaži nalazi se veća učionica u kojoj se takođe mogu kombinovati časovi slikanja i vajarke. Deo tavana se može koristiti kao prostor za odlaganje stvari i opreme.

Legenda:
 13 - Kombinovana učionica
 14 - Tavanski prostor sa ostavom
 15 - Tavanski prostor

Slika 5 – Funkcionalna organizacija tavanskog prostora

2.5.2. Ulazni hol

Jedan od četiri prostora koja su detaljno razrađena u cilju boljeg razumevanja revitalizacije dvorca porodice Špicer je ulazni hol, kao najdominantniji prostor i glavni predstavnik raskoši.

Slika 6 - Vizuelizacija revitalizovanog ulaznog hola

Neki od neophodnih radova u ulaznom holu su brušenje teraco pločica kako bi se uklonila sva površinska oštećenja i nečistoće i samim tim omogućilo prijanjanje novog sloja, na pojedinim mestima gde su potpuno uništene predviđeno je zameniti ih novim, zidove je potrebno sanirati, izgletovati i okrečiti uz čuvanje i obnavljanje plastične ornamentike.

Drvene dovratnike koje je moguće sačuvati potrebno je izbrusiti, zaštititi na adekvatan način i obojiti u belo. Postoje tri vrste dovratnika, sa zaobljenim uglovima, lučni i pravougaoni.

Lučni dovratnik je na ulaznim vratima, dok su preostala dva na sali za predavanje odnosno sobi za administraciju. Krila unutrašnjih vrata nisu sačuvana, postavljaju se nova drvena krila.

Ulazna krila vrata su sačuvana sa većim oštećenjima ali je moguća njihova sanacija. Vitraž je moguće rekonstruisati na osnovu foto-dokumentacije, dok se svi prozori zamenjuju novim, izrađenim po uzoru na postojeće.

Tavanica koja je drvena kasetirana se rekonstruiše na osnovu tehničkih crteža izrađenih prema foto-dokumentaciji i na osnovu sačuvanih postojećih segmenata.

Kao rasveta se koristi LED Aim, proizvođača Flos. Ideja je da se deo visilica ponaša kao ambijentalno svetlo bez posebnog usmerenja dok se drugi deo ponaša kao akcentovano svetlo i naglašava ornamentiku, komunikaciju sa drugim prostorijama kao i privremeno izložene radove.

Slika 7 - Aim - Flos rasveta

3. ZAKLJUČAK

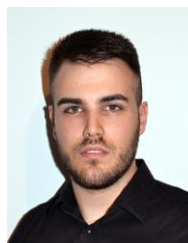
U vremenu u kom živimo, svesni smo da dolazi do menjanja sistema vrednosti. Finansijski i stručni resursi se nažalost sve menje usmeravaju ka očuvanju graditeljskog nasleđa. Iako su spomenici kulture najvažnije nasleđe koje možemo da imamo, često ih prepuštamo vremenu.

Zbog toga je bitno uvideti važnost ovakvih objekata, pronaći im namenu, revitalizovati ih i nastaviti njihov život. Oni nisu samo predstavnici jednog vremena, jedne arhitekture, nego i deo nas i onoga što ostavljamo generacijama posle.

4. LITERATURA

- [1] Dokumentacija, Pokrajinski zavod za zaštitu spomenika kulture
- [2]. Nastanak i razvoj stambenih palata i vila u Vojvodini oblikovanih u stilu secesije krajem XIX i početkom XX veka – Bogdan M. Janjušević, 2014

Kratka biografija:

Aleksandar Grujić rođen je u Sarajevu 1992. godine. Bachelor rad na Fakultetu tehničkih nauka u Novom sadu, iz oblasti Arhitekture – Arhitektonsko projektovanje odbranio je 2016. godine i stekao zvanje diplomirani inženjer arhitekture. Master rad na smeru Dizajn enterijera brani 2018. godine.